

ZAVIČAJNI FOND KAO DIO FONDA ZBIRKE DOMOVINSKOG RATA GRADSKE KNJIŽNICE SLAVONSKI BROD

Native fund as part of the collection fund Homeland war of
Slavonski Brod City library

Darija Mataić Agičić
Gradska knjižnica Slavonski Brod
dmataic.agicic@gmail.com

UDK / UDC **027.52(497.542Slavonski Brod)**
027.081(497.542Slavonski Brod)

Stručni rad / Professional paper
Primljeno/ Received: 15.10.2021.

BROJ
BIBLIOGRAFSKE
JEDINICE

410

Sažetak

Gradska knjižnica Slavonski Brod formirala je 2013. godine Zbirku Domovinskog rata. Razlog formiranja bio je: prikupiti, zaštititi i učiniti dostupnom knjižnu građu tematski vezanu uz Domovinski rat u Hrvatskoj, s posebnim naglaskom na građu o Slavonskom Brodu i Brodsko-posavskoj županiji. U uvodnom dijelu rada predstavljena je Zbirka Domovinskog rata, njezin značaj, put kojim se razvijala, načini planiranja i nabave građe, iskustva i rezultati proizašli iz formirane Zbirke te realizacija nekih novih iz Zbirke proizašlih projekata. Drugi dio rada prikazuje dio Zbirke koji se referira na ratna i poratna zbivanja na prostorima Brodskog Posavlja. U opisu dijela zavičajnog fonda Zbirke Domovinskog rata autorica pažnju posvećuje: vrsti zastupljenog autorstva, zastupljenim žanrovima, vrsti izdavaštva te iz Zbirke proizašloj novoj knjižnoj građi s temom Domovinskog rata. Radom predstavlja i kvantitativnu analizu fonda kao i udio i vrstu zastupljenosti lokalnih, zavičajnih autora i fenomena. Rad pokazuje vrijednost i opravdanost formirane Zbirke s naglaskom na njezinom zavičajnom dijelu kao svojevrsnom slavonskom, slavonskobrodskom ratnom pismu. Publiciranjem radova na ovu temu Zbirka bi dobila jakog javnog zagovarača knjižničnih usluga određenih mogućnošću istraživanja i valoriziranja ratnih događanja i njegovih posljedica na lokalnu zajednicu kroz jedinstveni pristup ukupno publiciranoj knjižnoj građi Zbirke.

Ključne riječi: Domovinski rat, Gradska knjižnica Slavonski Brod, Zbirka Domovinskog rata

Summary

In 2013, the Slavonski Brod City Library established the Homeland War Collection. The reason for the formation was: to collect, to protect and to make available the book material which is related to the Homeland War in Croatia thematically, with the special emphasis on the material about Slavonski Brod and Brodsko-Posavska County. The introductory part of the paper presents the Homeland War Collection, its significance, the way it was developed, the ways of planning and procurement of materials, experiences and results of the formation of the Collection and the implementation of some new projects from the Collection. The second part of the paper presents the part of the Collection that refers to war and post-war events in Brodsko Posavlje. In the description of the part of the homeland fund of the Homeland War Collection, the author pays attention to the type of authorship represented, the genres represented, the type of publishing, and the new book material on the Homeland War from the Collection. The paper presents a quantitative analysis of the fund as well as the share and type of representation of local, native authors and phenomena. The paper shows the value and justification of the formed Collection with an emphasis on its native part as a kind of war scripture about Slavonia and Slavonski Brod. By publishing papers on this topic, the Collection should gain a strong public advocate of library services determined by the possibility of researching and valorising war events and its consequences for the local community through a unique approach to the total published book material of the Collection.

Keywords: Homeland War, Slavonski Brod City Library, Homeland War Collection

Uvod

Suvremena hrvatska povijest obilježena ratnom stvarnošću i vremenom poslije Domovinskog rata, odnosno događajima zadnjeg desetljeća 20. i početkom 21. stoljeća, našu je generaciju, svjedoke istih, zadužila i ostavila nam u nasljeđe brigu o povijesnom pamćenju, njegovu čuvanju, usustavljanju i arhiviranju, jer je to povijesno zbiljsko vrijeme nužno i za učvršćivanje nacionalnog identiteta generacija koje će doći poslije nas.

Grad Slavonski Brod (i okolica), geografski smješten uz samu granicu s Bosnom i Hercegovinom, upravo je zbog svog vojno-strateškog značaja pretrpio ogromna razaranja

tijekom Domovinskog rata. Iako izvan prve ratne crte, Slavonski Brod - grad na raskrižju putova i civilizacija (*Vrata Bosne*), imao je velike vojne i civilne žrtve (posebno dječje), ali i bio iznimno važan vojno-strateški čimbenik u obrani Republike Hrvatske. Veliki broj stanovnika bio je uključen u obrambene ratne aktivnosti, a sam grad i okolica značajno su doprinijeli obrani i oslobađanju drugih dijelova Republike Hrvatske. U HV, HVO i MUP bilo je uključeno 40 000 hrvatskih branitelja s područja Brodsko-posavske županije, odnosno 11,5 % stanovništva. Poginulo je 768 branitelja s područja Brodsko-posavske županije, više od 150 stanovnika (civila) i 28 djece do 18 godina. Kroz Slavonski Brod prošlo je 250 000 izbjeglica (od Iloka preko Posavine do Središnje i Zapadne Bosne). Pod općom opasnošću Grad je bio 186 dana.

Upravo je slavonskobrodski ratna povijest i potreba za društveno povijesnim pamćenjem bila povod Gradskoj knjižnici Slavonski Brod¹ za formiranje Zbirke Domovinskog rata u Knjižnici, s posebnom pozornošću na Brodsko Posavlje.

Cilj je ovog rada identificirati zavičajnu knjižnu građu unutar Zbirke Domovinskog rata, odnosno građu koja se odnosi na rat u Slavonskom Brodu i Brodskom Posavlju, kao i građu čiji su autori Brođani. Do sada nije vođena odvojena evidencija (u fizičkom smislu) zavičajnog fonda unutar Zbirke Domovinskog rata Gradske knjižnice Slavonski Brod, odnosno zavičajna građa nema izdvojeno mjesto pohrane niti posebnu/dodatnu oznaku unutar iste Zbirke. Izravnim uvidom u fond Zbirke Domovinskog rata trebali bi se uočiti nedostatci u Zbirci, utvrditi što joj nedostaje i donijeti smjernice za budući razvoj Zbirke. Očekuje se da će ovaj rad pokazati postoji li opravdanost uvođenja jasne evidencijske oznake između: fonda Zbirke Domovinskog rata i zavičajnog fonda Zbirke Domovinskog rata.

Uvidom u dostupnu literaturu prepoznati su do sada publicirani naslovi korisni za teorijski uvid u dosadašnji rad po predmetnoj temi. O usustavljenju i formiranju fondova Zbirke Domovinskog rata korištena je publicirana građa *Rat u Hrvatskoj*, urednice Dubravke Skender, radovi Šimuna Penave kao i dostupni novinski izvori i nepublicirane priručne zbirke različitih slavonskobrodskih autora. Selekcijom, identifikacijom i kvantitativnom analizom građe u radu će se odrediti: vrsta građe u zavičajnom fondu Zbirke Domovinskog rata (opća i lokalna), vrsta zastupljenog autorstva, žanrovska zastupljenost, vrsta izdavaštva te vrijeme objavljivanja građe. Dodatno, posebna će

¹ U daljnjem tekstu: Knjižnica i GKSB (op. D. Mataić Agičić)

pozornost biti usmjerena na žanrovsku zastupljenost s primjerom svakog pojedinog žanra u bilješci (uz oznaku: ZF ZDR²) te na fenomene unutar slavonskog, slavonskobrodskog ratnog pisma.

Rad će u konačnici pokazati vrijednost, ali i nedostatke formirane Zbirke i njenu opravdanost, a posebice njezinog zavičajnog dijela, slavonskog, odnosno slavonskobrodskog ratnog pisma. Zbirka bi kroz ovaj te slične publicirane radove dobila jakog javnog zagovarača knjižničnih usluga određenih mogućnošću istraživanja i valoriziranja događaja i posljedica istih na lokalnu zajednicu, kroz jedinstveni pristup ukupno publiciranoj knjižničnoj građi unutar prostora Zbirke u Knjižnici.

Zbirka Domovinskog rata Gradske knjižnice Slavonski Brod

Zbirka Domovinskog rata utemeljena je 2013. na inicijativu tadašnjeg ravnatelja Knjižnice Ivana Stipića, dragovoljca Domovinskog rata i 70 % hrvatskog ratnog vojnog invalida. Svrha formiranja Zbirke bila je prikupiti i organizirati svu dostupnu knjižnu građu vezanu uz Domovinski rat u Republici Hrvatskoj, s posebnim naglaskom na grad Slavonski Brod i Brodsko Posavlje. Isto tako, zbirka pridonosi isticanju važnosti i vrijednosti obrambenog rata u kojemu je stvorena Republika Hrvatska te otvara prostor za bolje poznavanje i znanstveno proučavanje ovog značajnog razdoblja hrvatske povijesti. Cilj formiranja Zbirke očuvanje je memorije i njegovanje kulture sjećanja, odnosno trajno zbrinjavanje povijesnog, duhovnog, kulturnog i znanstvenog pamćenja jednog naroda.

Način formiranja Zbirke Domovinskog rata i građa koja ju čini

Početak formiranja Zbirke Domovinskog rata veže se uz izlučivanje građe (ukoliko je Knjižnica posjedovala više od jednog primjerka naslova) iz već postojećeg fonda³ GKSB, a nastavlja se kupnjom dodatnih primjeraka (ukoliko je Knjižnica do tada posjedovala samo jedan primjerak naslova), ciljanom nabavom novih naslova, ponuđenim i izazvanim darom institucija, udruga (s naglaskom na udruge proizašle iz Domovinskog rata), tvrtki i pojedinaca iz zemlje i inozemstva. Nastavno na rečeno, tijekom proteklih godina, Zbirka se nastavila popunjavati razmjenom putem suradnje s drugim knjižnicama (traženi dar),

² Zavičajni fond Zbirke Domovinskog rata (op. D. Mataić Agičić)

³ Katalog GKSB pretražen je i uspoređen s objavljenim bibliografijama o Domovinskom ratu te su na temelju rezultata dobivene pretrage izlučene knjige iz postojećeg fonda GKSB.

nakladnicima (kupnjom) te izazvanim darom⁴ usmjeravanjem zamolbe prema medijskim kreatorima vijesti (1991. – 1998.): Hrvatskoj radioteleviziji, Slavonskobrodskoj televiziji, Posavskoj Hrvatskoj (tjednom glasilu za politička, kulturna i gospodarska pitanja Brodsko-posavske županije), brodskim ratnim fotografima, ratnim reporterima, donatorima.

Zbirku čini lokalni tisak, časopisi koji obrađuju temu Domovinskog rata, obnove i braniteljskih pitanja, monografske publikacije, audiovizualna i elektronička građa te sitni tisak (katalozi izložaba, plakati, pozivnice) unutar kojega se nalaze posebne zbirke: zbirka ratnih fotografija i zbirka građe o stradanju GKSB u Domovinskom ratu. Čini ju građa u kojoj se s povijesnih, vojnih, pravnih, političkih, vjerskih, gospodarskih, književnih i inih aspekata obrađuje Domovinski rat, odnosno građa u kojoj se s motrišta različitih znanstvenih disciplina i različitih polazišta pristupa temi. Uključuje knjige tiskane u Republici Hrvatskoj, knjige na stranim jezicima, knjige s teritorija Bosne i Hercegovine, knjige s teritorija Srbije⁵, odnosno sve što su napisali autori u Hrvatskoj ali i inozemni autori (bez obzira na jezik i mjesto življenja), a dodiruje temu Hrvatske u Domovinskom ratu. Zbirku Domovinskog rata Gradske knjižnice Slavonski Brod, prema podatku iz kolovoza 2021., čine 802 jedinice knjižne građe.

Izazovi pri formiranju Zbirke Domovinskog rata

Dvojba koja se javila gotovo paralelno s idejom formiranja Zbirke Domovinskog rata vezana je uz određivanje opsega, odnosno obuhvata interesnog područja zbirke: hoće li se prikupljati građa koja se odnosi na lokalnu zajednicu⁶ ili građa šireg nacionalnog interesa, koja bi zasigurno dala jasniju i potpuniju sliku rata. Isto tako, radi postizanja objektivne slike ratne stvarnosti nužna je bila i suradnja s institucijama, pojedincima i udrugama iz Bosne i Hercegovine i Srbije, a nije se moglo pretpostaviti u kojoj mjeri će biti moguća i ostvariva. Suradnja nije u potpunosti ispunila očekivanja jer je izostala zainteresiranost pojedinih ustanova, udruga i pojedinaca, naime još uvijek postoji (u stanovitoj mjeri) i nerazumijevanje i nepovjerenje. Kao dodatna prepreka pojavilo se i

⁴ Pod izazvanim misli se na rijetku građu, tj. nepublicirane memoarske zapise, arhivske video uratke i dr. koje posjeduju privatne i pravne osobe (ratni veterani, mediji,...).

⁵ Npr. Fond za humanitarno pravo iz Beograda, na prethodni poziv Knjižnice, ustupio je GKSB komplet transkripata sa suđenja Slobodanu Miloševiću (45 knjiga). Ivan Stipičić, tadašnji ravnatelj, knjige je preuzeo na autocesti kod Nove Gradiške kao dar Nataše Kandić, izvršne direktorice Fonda za humanitarno pravo.

⁶ U drugom dijelu ovog rada obrađen je zavičajni fond Zbirke Domovinskog rata.

pitanje fizičkog smještaja Zbirke, njezine obrade i dostupnosti. Uvriježen je problem nedostatka prostora u knjižnicama, ali i nedostatka stručnog kadra. Materijalna ograničenja utjecala su i na samu dostupnost građe (nedostatak sredstva za digitalizaciju ili neki drugi oblik brže i masovnije komunikacije Zbirke s javnošću). Dodatni prijepor je bio i: treba li identificirati građu koja se odnosi na Domovinski rat no zadržati je u općem fondu ili je tu građu potrebno fizički izdvojiti. Zbirka je Domovinskog rata, u konačnici, izdvojena kao dio zatvorenog fonda i dostupna je u prostorijama GKSB u radno vrijeme ustanove.

Dosadašnja iskustva, rezultati proizašli iz formirane Zbirke te realizacija novih projekata

Tijekom vremena uspostavljena je bolja suradnja sa stradalničkim udrugama i udrugama proisteklim iz Domovinskog rata, što je rezultiralo i zajedničkim osmišljavanjem i realizacijom obilježavanja značajnijih događaja i datuma iz Domovinskog rata te izlaskom Knjižnice (s programima) u prostore drugih institucija i udruga (književna predstavljanja, filmske projekcije). Povećan je broj korisnika knjižničnih usluga, a ostvarena je i bolja vidljivost Knjižnice u afirmaciji lokalne zajednice. Isto tako, i ne manje važno, Knjižnica se nametnula kao ustanova sa snažnim inkluzivnim predznakom, ustanova koja prihvaća i koja je otvorena prema posebnim socijalnim kategorijama (braniteljima, invalidima Domovinskog rata, stradalničkoj populaciji). Novi projekti proizašli iz zajedničke suradnje, vezani su uz: poticanje i pomoć u izdavaštvu⁷, izložbenu djelatnost⁸ memorijalno-obrazovnog karaktera te logističku podršku Knjižnice pri snimanju dokumentarnih filmova⁹.

Budućnost Zbirke njeno je oblikovanje u živu cjelinu koja raste i razvija se, u skladu s mogućnostima i sa značajem koju joj pridaje šire okružje u kojemu egzistira. Za naše vrijeme, i vrijeme poslije nas, ona je i odgovor na memoricid (zatiranje sjećanja) prema

⁷ Djelatnici/ravnatelj GKSB pružili su pomoć autorima glede lektoriranja, uređivanja, kontakta s izdavačima i recenzentima, primjerice autoru Anti Andrijaniću za njegovu knjigu Sjećanje jednog tenkista.

⁸ Izložba: Ratovi i Brod – slika jednog urbicida, autora Ivana Stipića (tadašnjeg ravnatelja Gradske knjižnice Slavonski Brod) postavljena je u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod 15. svibnja 2012. Nastala je u suorganizaciji GKSB i Udruge hrvatskih branitelja pripadnika HRZ i PZO, a bila je dio programa obilježavanja Dana grada.

⁹ U suradnji s Udrugom SBfilm i uz financijsku podršku HAVC-a u prostorima Knjižnice (kroz pruženu logističku potporu ravnatelja i Ustanove) snimljen je dio dokumentarnog filma Most. Film Most snimljen je 2013. godine. Redatelji filma su Bernard Karakaš i Boris Predmerski. Autor scenarija i producent je Bernard Karakaš. Film je dostupan na: https://www.youtube.com/watch?v=KB_9SSAL3Jk (2021-08-11)

Domovinskom ratu, ali i prinos poznavanju povijesnih događanja i način učvršćivanja povijesnog pamćenja.

Zavičajni fond Zbirke Domovinskog rata

Bilo je za pretpostaviti kako se dio Zbirke Domovinskog rata Gradske knjižnice Slavonski Brod referira na ratna i poratna zbivanja na prostoru Brodskog Posavlja jer je i Slavonski Brod svojim kulturnim pozorom brzo reagirao na ratom ranjenu Hrvatsku, odnosno brodsku suverenost i stvarnost, koja onda istovremeno postaje i izvorište za ratne tekstove, tekstove o ratu, tekstove nastale zbog rata a mimo njega te studije o ovom korpusu. Ratna zbivanja Brodskog Posavlja oblikuju se i zapisom i postaju dijelom korpusa hrvatskog ratnog pisma. U užem smislu, postaju dijelom slavenskog ratnog pisma¹⁰, koje okuplja djela nastala tijekom ili poslije Domovinskog rata na slavanskom prostoru i o slavanskom prostoru, a nastanak je potaknut samim ratom.

Budući da do sada u pregledu Zbirke Domovinskog rata nije rađena odvojena evidencija zavičajne i opće građe, ovaj će rad identificirati građu koja prati ratna i poratna zbivanja na prostoru Slavanskog Broda, odnosno Brodskog Posavlja i ista će biti analizirana prema:

- udjelu zavičajnog fonda u Zbirci Domovinskog rata,
- vrsti zastupljenog autorstva,
- zastupljenosti žanrova,
- vrsti izdavaštva,
- godinama izdanja (kroz tri desetljeća) i
- iz Zbirke proizašloj novoj književnoj građi s temom Domovinskog rata

Udio zavičajnog fonda u Zbirci Domovinskog rata

Zbirku Domovinskog rata čine 802 jedinice knjižne građe, pri čemu 63 jedinice knjižne građe pripadaju zavičajnom slavanskom, odnosno slavanskobrodskom ratnom pismu, što je vidljivo iz Grafikona 1.

¹⁰ Vidi: Rem, Goran. Slavansko ratno pismo. Osijek : Ogranak Matice hrvatske Osijek ; Slavonski Brod : Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod ; Vinkovci : Ogranak Matice hrvatske Vinkovci, 1997. Knjiga obuhvaća 230 tekstova nastalih između 1991. i 1994. Tekstovi su ratno pamćenje vremena s argumentom osobnosti različitih autora, dani su iz različitih perspektiva i žanrovski su raznoliki.

Grafikon 1. Udio zavičajnog fonda (ZF ZDR) u Zbirci Domovinskog (ZDR) rata GKSB

Vrsta zastupljenog autorstva

Pregledom trenutnog stanja, individualno autorstvo (od ukupne 63 jedinice knjižne građe), odnosno ono koje pripada autoru/autorima zabilježeno je za 59 jedinica knjižne građe.

Korporativno autorstvo, odnosno ono u kojemu je autor korporativno tijelo čine samo 4 jedinice knjižne građe. Podatci izraženi u postotcima vidljivi su iz Grafikona 2.

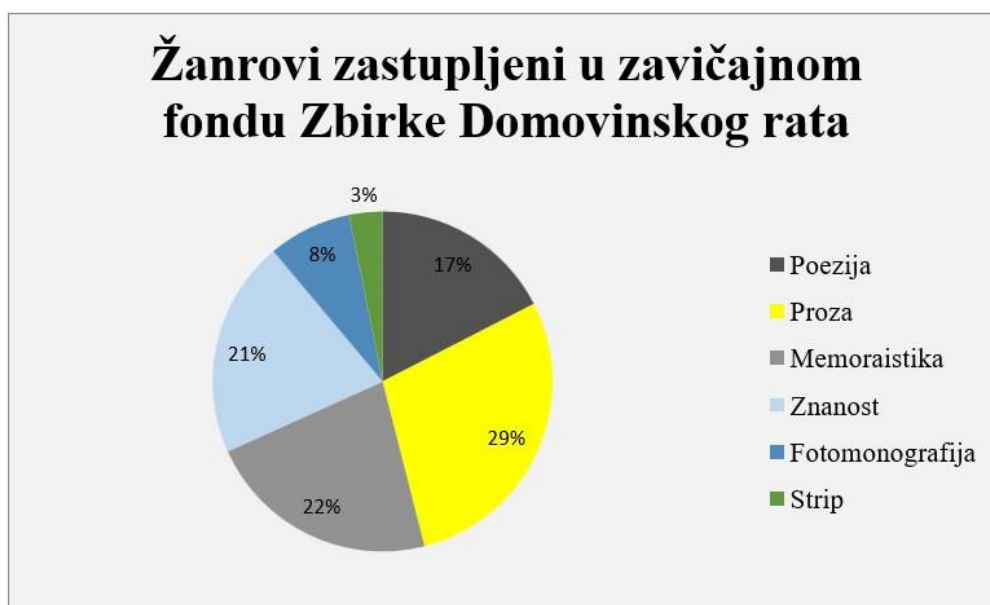

Grafikon 2. Vrsta zastupljenog autorstva u zavičajnom fondu Zbirke Domovinskog rata

Zastupljenost žanrova u zavičajnom fondu Zbirke Domovinskog rata

U daljnjem tekstu razvrstani su i analizirani tekstovi prema žanru, u kojima rat kao egzistencijalno određujuće iskustvo stvara i situaciji prilagođene žanrove¹¹. Domovinski rat kao događaj promijenio je tijek razvoja hrvatske književnosti. Prema Remu¹² termin: „slavonsko ratno pismo“ upotrebljava se za sve pojave u kulturi, umjetnosti i masmedijskoj pismenosti koje su očigledno imale potrebu pozornije zapamtiti što se događa, odnosno ovaj svojevrsni žanrovski sustav dokumentarističke poetike daje rat kao „egzistencijalnu pojavnost, ali i literarni odnos prema njemu“¹³.

Ukupnost zavičajnog fonda u fondu Zbirke Domovinskog rata razvrstana je na: poeziju, prozu, memoaristiku, znanost, fotomonografska djela i strip. Primjer svakog pojedinog žanra nalazi se u bilješci, uz oznaku: ZF ZDR. Poezija je zastupljena s 11 jedinica, proza je zastupljena s 18 jedinica, memoaristika je zastupljena sa 14 jedinica, znanost je zastupljena s 13 jedinica, fotomonografija s pet i strip s dvije jedinice. Podatci izraženi u postocima vidljivi su u Grafikonu 3.

Grafikon 3. Zastupljenost žanrova u zavičajnom fondu Zbirke Domovinskog rata

¹¹ Vidi: Hrvatsko ratno pismo 1991/1992 : apeli, iskazi, pjesme = Croatian war writing 1991/1992 : appeals, viewpoints, poems. Dubravka Oraić Tolić (ur.). / Zagreb : Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 1992. U knjizi su usustavljene sve vrste ratnih zapisa, koje je konzultirala i autorica ovog rada pri razvrstavanju ratnih zapisa.

¹² Vidi: Rem, Goran. Postoji samo privatna gesta - prikaz korpusa slavonskoga ratnog pisma (1991. – 1994.). // Fluminensia 8, 1/2(1996.), str. 193-220.

¹³ Vlašić, Vesna. Slavonsko ratno pismo ili kako voljeti domovinu. // Dani hvarškoga kazališta: Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu 45, 1(2019), str. 279.

Poezija

Rana ratna poezija¹⁴ rezultat je uronjenosti u stvarnosno vrijeme, ne nosi predznak mržnje, nego je budničarski odgovor i snažan emocionalni iskaz straha, ljubavi i brige za brodski, slavonski i hrvatski prostor i ljude. Poezija nastala u postratnim vremenima emocionalni je iskaz lirskog subjekta, puno osobnija, intimnija s vremenskim otklonom prema doživljenom. U zavičajnom fondu Zbirke Domovinskog rata nalazi se 11 knjiga poezije.

Proza

Ratna proza svojevrsna je preslika ovih prostora i njegovih ljudi, a ona tematizira ratna događanja, a novi, situaciji prilagođeni žanrovi pokušaj su jezikom književnosti odgovoriti na novonastalu društvenu i političku situaciju. Prema Remu¹⁵ ratna proza obuhvaća fragmentarnu autobiografsku¹⁶ i dnevničku prozu¹⁷, prozu koja tematizira ratna događanja te hibridni prozni žanr u formi kolumnističkih, novinarskih tekstova na rubu fictiona i factiona. Sve ovo samo su neki od termina indikatora kojima se mogu pobrojati objavljena djela, međutim ono možda puno značajnije je, kako primjećuje Matanović¹⁸, da se svi tekstovi sele iz jednog žanra u drugi, a čitajući ih iz današnje perspektive nadopunjuju jedni druge, dok njihova različitost pridonosi široj i potpunijoj slici Domovinskog rata. U zavičajnom fondu Zbirke Domovinskog rata proza je zastupljena s 18 naslova.

- 1) Tekstovi nastali ranih devedesetih godina uglavnom su literarno nerelevantni i ostaju na razini dokumenta vremena. Karakterizira ih disperziranost proznih

¹⁴ ZF ZDR Prva ratna zbirka poezije, a ujedno i prva zbirka objavljene poezije u ratu: Mom Brodu ranjenom i ponosnom (objavljena 1992.) rezultat je i posljedica zajedničke audio kasete svih preostalih brodskih tamburaša, rokeri i popera, potpisanih i anonimnih i književno je amaterski i iskreni emocionalni trag domoljublja. Najljepša moja (objavljena 1992.) zbirka je pučkih literarnih zapisa jednog broskog folklornog društva koje je svoju ratnu djelatnost objelodanilo u obliku tekstova, odnosno sublimiranih tragova ratnog budničarstva hrvatske Posavine.

¹⁵ Vidi: Rem, Goran. Slavonsko ratno pismo. Osijek : Ogranak Matice hrvatske Osijek ; Slavonski Brod : Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod ; Vinkovci : Ogranak Matice hrvatske Vinkovci, 1997. Knjiga obuhvaća 230 tekstova nastalih između 1991. i 1994. .

¹⁶ ZF ZDR Prgomet, Drago. Sakupljači gelera. Zagreb : Večernji list, 2014.

¹⁷ ZF ZDR Mihaljević, Katica. 1991. i 1992. u okviru Ivana Aralice. Slavonski Brod : Lasica, 2017.

¹⁸ Vidi: Matanović, Julijana. Od prvog zapisa do 'povratka u normalu'. // Sarajevske sveske 5(2004), <http://sveske.ba/en/content/od-prvog-zapisa-do-povratka-u-normalu> (11. kolovoza 2021.)

dionica, i u njima i čitatelj i autor dijele jedan oblik iskustva¹⁹, i jedan i drugi uronjeni su u povijesno zbiljsko vrijeme i imaju živu sliku onoga što se događa. Ratni dnevnički tekstovi²⁰ imaju dvojaku vrijednost: vrijedni su kao svjedočanstva (imaju povijesno dokumentarističke karakteristike – vjerodostojnost, dokumentarnost), ali i kao osobno literarno svjedočanstvo emocionalnog iskaza ljubavi prema domovini. Ukoliko je autorova dominantna nakana ratna zbivanja prikazati „vlastitim očima” ali u ulozi sveznajućeg pripovjedača, objektivnost ustupa mjesto impresiji, pa tekst manje postaje dokument, a više impresija²¹.

- 2) Proza koja nastaje u drugom desetljeću poslije rata (autori svjedoci/sudionici rata) kroz priču o boravku na ratištu unosi i slike iz osobne povijesti ili povijesti vlastite obitelji, iako je sam rat, opet kao potka, inicirao i strukturno i tematsko prestrukturiranje istog. Istovremeno, prozni zapisi stradalnika²² svjedoče posredno i o autorima koji i dalje žive svoju ratnu priču.
- 3) Proza trećeg vremena, proza sadašnjosti²³ u prvi plan stavlja književni tekst i vraća ga prostoru književnosti. Romani su događajno smješteni u vrijeme i prostor Domovinskog rata, ali se ratna zbivanja i refleksije o istom retrospekcijom uklapaju u pripovijedanje. Na drugačiji način priča se o istim ljudima i o istim događajima.

Memoaristika

Ratna memoaristika²⁴ u Brodu javlja se kao potreba autora²⁵ da daju svoj prinos duhovnoj zaokupljenosti činjeničnim, ali i sudjeluju u stvaranju građe za povijest

¹⁹ Uronjenost u središte zbivanja na temelju vlastitog iskustva ili iskustvo drugog osiguralo je stvarateljima (hrvatskim piscima, mladim autorima sa svojim prvijencima, zapisivačima s terena) ovog vremena pravo na govor (op. D. Mataić Agičić)

²⁰ Prema poziciji subjekta u ratnim (povijesnim) dnevnicima, subjekt je određen kao: autobiografski subjekt, odnosno onaj koji je prisutan u dnevničkoj prozi na relaciji: autor - pripovjedač – lik; dnevnički subjekt, odnosno onaj kod kojega je prisutna namjera objavljivanja; te memoarski subjekt, odnosno onaj koji rekonstruira ratne dionice u kojima je pripovjedač nazočio u ulozi subjekta.

²¹ Vidi: Vlašić, Vesna. Nav. dj. Str. 265-282.

²² ZF ZDR Baal, Aleksandra-Alka. Zapisi majke poginulog branitelja. Varaždinske Toplice : Tonimir, 2001.

²³ ZF ZDR Damičević, Danijela. Vojnik u starkama. Slavonski Brod : vlastita naklada, 2014.

²⁴ ZF ZDR Rat izbliza: brodska civilna zaštita u Domovinskom ratu 1991 – 1992. / Jelić, Ivo (ur.). Slavonski Brod : Općinski stožer civilne zaštite, 1993.

²⁵ ZF ZDR Andrijanić, Anto. Ratni put jednog tenkiste. Slavonski Brod : Udruga Brodski kulturni krug Pannoniae gloria ; Udruga tenkista iz Domovinskog rata Brodsko-posavske županije, 2019.

Domovinskog rata. Podatci se bilježe kroz prizmu osobnog doživljaja²⁶. Istinitost sjećanja²⁷ prema Assmanu²⁸ je u njenoj aktualnosti, a ne u njenoj faktualnosti. U zavičajnom fondu Zbirke Domovinskog rata memoaristika zastupljena je sa 14 naslova.

Fotomonografije

Fotomonografije dokumentiraju vezanost Broda uz savski položaj²⁹, dokumentiraju ratne akcije, sjećanje su na poginule branitelje³⁰ i naracija se u njima ostvaruje fotografijama, dok je tekst sekundaran, samo ilustracija knjiga. U zavičajnom fondu Zbirke Domovinskog rata nalazi se pet fotomonografija.

Znanost

Znanstvene knjige (autorske³¹, zbornici³²) u protekla tri desetljeća učinile su dostupnima brojne utvrđene činjenice, empirijske i druge spoznaje, a autori³³ svojim načinom objektivnog analiziranja izvora, s više strana, neprestano podsjećaju kako je u historiografiji potrebno izbjegavati monokauzalnost, odnosno tumačiti povijesne događaje isključivo jednim uzrokom, budući da su povijesni događaji uglavnom posljedica mnogobrojnih uzroka. U zavičajnom fondu Zbirke Domovinskog rata 13 je djela znanstvenog karaktera.

²⁶ Istinitost sjećanja zabilježena je objedinjenjem povijesno-znanstvenog interesa s književnim oblikovanjem.

²⁷ ZF ZDR Hiller, Goran. Ispovijest zarobljenika. Vukovina : Vilimbook, 2020.

²⁸ Vidi: Assman, Jan. Kulturno pamćenje: pismo, sjećanje i politički identitet u ranim visokim kulturama. Zenica : Vrijeme, 2005., str. 84.,

<https://library.foi.hr/lib/knjiga.php?B=20&H=&E=&V=&fl=t&lok=&zbi=&item=52436&upit=930.85> (3. kolovoza 2021.)

²⁹ ZF ZDR Živjeti u Slavonskom Brodu 1991. - 1992. / Mato Artuković, Ivan Jelić, Branko Penić (ur.), Slavonski Brod : Skupština općine ; Posavska Hrvatska; Radio Brod, 1992.

³⁰ ZF ZDR Tustanić, Mato. Oriovački žrtvoslov: fotomonografija o poginulim braniteljima i Domovinskom ratu na području Općine Oriovac. Oriovac : vlastita naklada, 2001.

³¹ ZF ZDR Marijan, Davor. Rat za Bosansku Posavinu. Zagreb, Slavonski Brod : HIP Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2020.

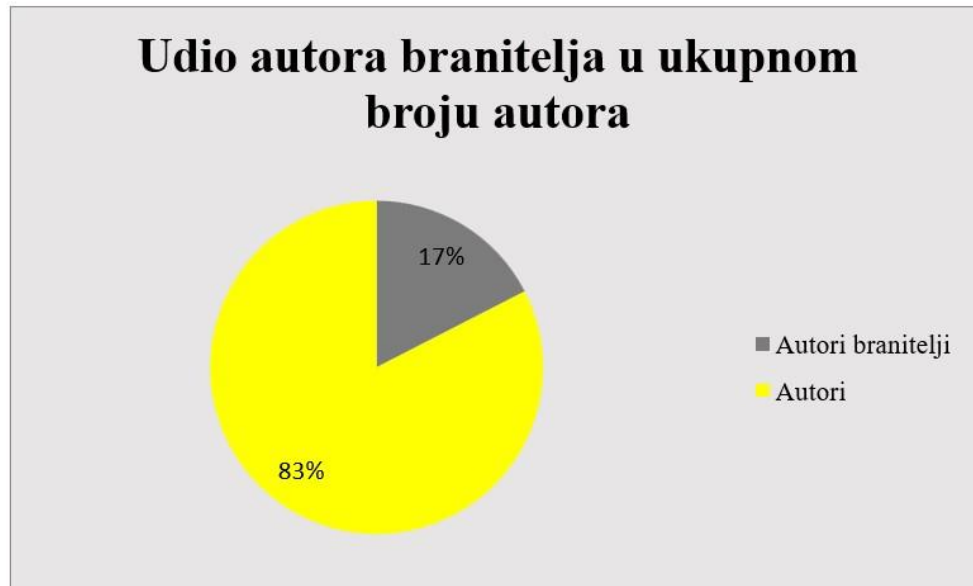
³² ZF ZDR Slavonski Brod i Brodsko-posavska županija u Domovinskom ratu : zbornik / uredio Miroslav Akmadža. Slavonski Brod : Hrvatski institut za povijest - Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2018.

³³ Stručnjaci različitih znanstvenih disciplina humanističkog i društvenog usmjerenja, oslanjajući se na osnovnu temu, daju znanstvena tumačenja. (op. D. Mataić Agičić)

Strip

Strip³⁴ je izdvojen u ovoj analizi kao posebni žanr jer su autori i njime, pomalo neočekivano, uzvratili na pojavu rata i u velikoj mjeri svojim stvaralačkim postupkom oduzeli čitatelju pravo na ravnodušnost. U zavičajnom fondu Zbirke Domovinskog rata nalaze se dva stripa.

Ovaj pregledni dio broskog ratnog pisma svjedoči kako je rat u Brodu zabilježen i kao politička i kao kulturna i kao znanstvena pojavnost. Ono što karakterizira, u konačnici, ratne pisce različitost je njihovih kreativnih osobnosti, njihovih profesija (nastavnik, liječnik, novinar, sociolog, znanstvenik, radnik) i perspektiva (branitelj, civil, prognanik, ratni izvjestitelj). Kao svojevrsni fenomen javljaju se autori branitelji sa svojim autentičnim ratnim pričama. Iz pozicije sudionika-svjedoka događanja, bez prethodnog spisateljskog rada i s neiskustvom pristupa književnom tekstu, bilježe svoja ratna iskustva koja im postaju i tema i podsticaj i izazov. Prema iskazu nekih od autora, svjesni manjkavosti predznanja glede građenja književnog teksta, malo je vjerojatno da bi se okušali u pisanju da nije bilo rata i njih u ratu. Udio autora branitelja unutar ukupnog broja autora vidljiv je iz Grafikona 4.

Grafikon 4. Udio autora branitelja u ukupnom broju autora ZF ZDR

³⁴ ZF ZDR Domovinski rat u stripu. / Ratko Dragoš (ur.). Zagreb : Stripforum, 2014. (zastupljen Brođanin Klarić Mato)

Vrsta izdavaštva zastupljena u zavičajnom fondu Zbirke Domovinskog rata

Građa koja se nalazi u Zbirci, a vezano uz načine izdavanja, razvrstana je na privatno izdavaštvo, javno izdavaštvo i institucionalno izdavaštvo. Od ukupnog broja jedinica Zbirke, 8 jedinica izdala je privatna osoba u vlastitoj nakladi, 41 jedinicu izdao je neki od komercijalnih nakladnika, primarno nakladničke kuće (17 jedinica), a potom u nešto manjem broju tjedno glasilo Brodsko-posavske županije „Posavska Hrvatska“ (8 jedinica) te udruge proistekle iz Domovinskog rata (6 jedinica). 14 jedinica izdala je institucija kojoj izdavaštvo nije primarni zadatak, unutar kojih je Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje najzastupljeniji (6 jedinica). Podatci o vrsti izdavaštva, izraženi u postocima, vidljivi su na Grafikonu 5.

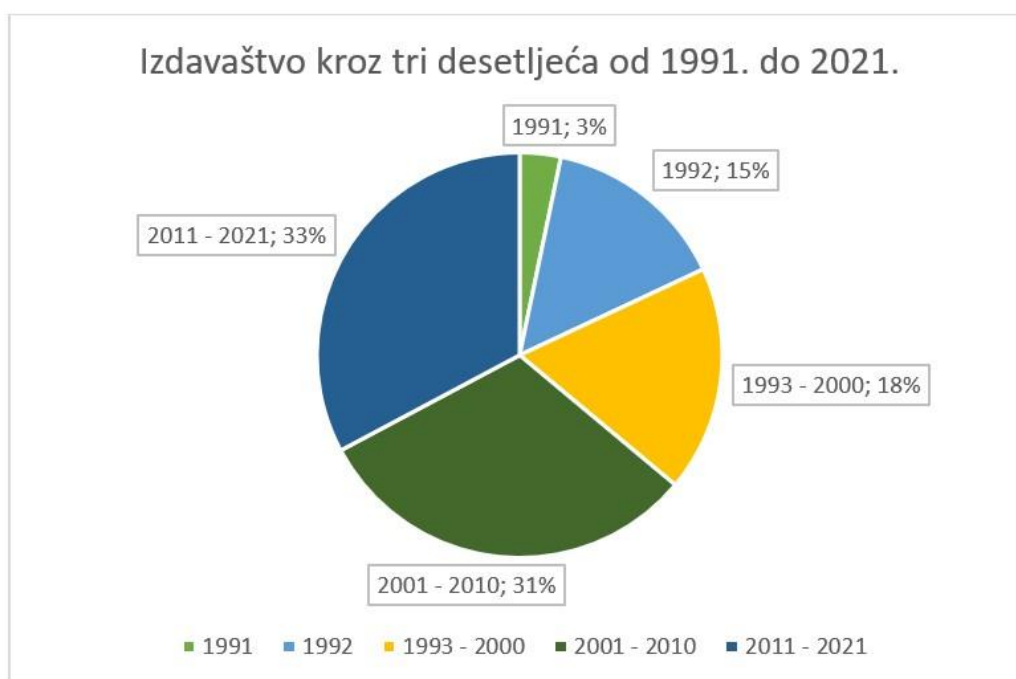
Grafikon 5. Vrste izdavaštva u zavičajnom fondu Zbirke Domovinskog rata

Građa zavičajnog fonda Zbirke Domovinskog rata prema godini izdanja

Rad prati zahtjev kronologizma pa se kroz tri desetljeća (od 1991. do 2021.) analizira intenzitet vremenskog prostora u kojemu nastaju djela slavonskog/brodskog ratnog pisma. Unutar prvog desetljeća (1991. – 2000.) posebno su izdvojene 1991. i 1992. godina, što je vidljivo i izraženo u postocima (Grafikon 6), jer je samo u te navedene dvije godine izdana polovina od cjelokupno izdane građe u prvom desetljeću. U 1991. godini izdane su 2 jedinice knjižne građe, a u 1992. izdano je 9 jedinica. Ukupno su u prvom desetljeću izdane 22 jedinice knjižne građe (36 %). Drugo desetljeće obuhvaća period od

2001. do 2010. godine i u njemu je izdano 19 jedinica knjižne građe. U trećem desetljeću 2011. – 2021. (do kolovoza 2021.) izdano je 20 knjiga hrvatskog ratnog pisma.

Specifičnost prvog desetljeća jest što se u opisivanje stanja, uz afirmirane autore, uključuju i autori rubnih žanrova (izvjestitelji³⁵, svjedoci s terena, autori premijernog nastupa), a isto tako, u velikoj mjeri način pisanja koji se pojavljuje (i dominira) nosi predznak autoreferencijalnosti, odnosno samotumačenja kulture i stvarnosti izložene ratu.

Grafikon 6. Izdavaštvo kroz tri desetljeća od 1991. do 2021.

Zbirka Domovinskog rata – nedostatci, rješenja i mogućnosti budućeg razvoja

Pretraživanjem kataloga GKSB³⁶ i izravnim uvidom u fond Zbirke Domovinskog rata GKSB i fond Zavičajne zbirke GKSB utvrđene su stanovite manjkavosti. Najveći nedostatak izražen je kroz nesumjerljivost građe u fizičkom obliku s podacima u elektroničkom katalogu Knjižnice. Tako na primjer, pretraživanjem elektroničkog

³⁵ Npr: Autor knjige Mars u brodsom sazviježđu Željko Mužević bio je od 1991. do 1995. odgovorni, a od 1995. do 2000. izvršni urednik programa na lokalnoj radijskoj postaji Radio Brod. Tijekom Domovinskog rata izvještavao je iz Kijeva, Vukovara i s Velebita. Knjiga Mars u brodsom sazviježđu dokumentarističko je feljtonističkog žanra i bilježi događaje i kronologiju rata na području Slavenskog Broda i ratišta na kojima je autor boravio kao izvjestitelj. U knjizi, uz novinarsko izvjestiteljski stil autor si dozvoljava i slobodu vlastitih ekspresija i komentare vezane uz ratna događanja, a prvi puta u istoj se pojavljuje i popis poginulih hrvatskih vojnika s područja Slavenskog Broda i okolice.

³⁶ <http://katalog.gksb.hr/>

kataloga putem predmetnice „Domovinski rat“ izlistava se knjižna građa koja nije izdvojena u fizičkom smislu iz Zavičajne zbirke Knjižnice i u Zbirku Domovinskog rata. Problem je u tome što Knjižnica posjeduje samo jedan primjerak jedinice knjižne građe koja po svojem sadržaju pripada objema Zbirkama. Problem bi se trebao otkloniti nabavom dodatnih primjeraka građe kako bi se ista našla fizički zastupljena u obje Zbirke. Knjižnica posjeduje i kvalitetan vodič za određivanje pripadnosti/nepripadnosti autora i djela korpusu zavičajnih pisaca³⁷. Istraživanjem se došlo do autora i djela (navedeno u bilješci ispod teksta, op. a.) koja su fizički već smještena u Zavičajnu zbirku Gradske knjižnice Slavonki Brod, a nisu istovremeno uvrštena³⁸ u Zbirku Domovinskog rata kojoj također pripadaju pa bi ih trebalo uvrstiti u istu. Isto tako, istraživanjem su detektirani autori i djela koji pripadaju u oba fonda, a pripadajući primjerci nalaze se samo u fondu Zbirke Domovinskog rata³⁹. Cjelokupno rješenje problema autorica vidi u

³⁷ Stipić, Ivan, Grubanović, Mirna, Mataić Agičić Darija. Leksikon brodskih pisaca. Slavonki Brod : Gradska knjižnica Slavonki Brod : Društvo hrvatskih književnika, 2016.

³⁸ Autori i djela koja je potrebno uvrstiti i u fond Zbirke Domovinskog rata: Baal, Alaeksandra-Alka. Zapisi majke poginulog branitelja. Varaždinske Toplice : Tonimir, 2002.; Šaravanja, Vjekoslav. 10.000 djece bez roditelja u Domovinskom ratu. Slavonki Brod : Obiteljski centar župe Duha Svetoga, 2001.; Bešlić, Stanko. Domovinski boj. Zagreb : vlastita naklada, 2006.; Tomac, Zdravko. Tako se stvarala hrvatska država. Zagreb : Organizator, 1992.; Tomac, Zdravko. Tko je ubio Bosnu?. Zagreb : Birotisak, 1994.; Čarapina, Stanislava. Radujem ti se, voljena zemljo. Slavonki Brod : Brodski list ; Radio Brod, 1992.; Ećimović, Ivan. Pisma za nebo : p.s. za Spomenka. Sibirj : vlastita naklada, 2014.; Godlar, Jela. Helkin rat i mir. Šibenik : Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2000.; Šimić, Krešimir. Suze moje duše. Zagreb : udruga djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata, 2009.; Lakušić, Josip (Joza Bebrinski). Gnjizdo šokačko. Gornja Bebrina : Udruga povjesničara i baštinika zavičajne starine Slavonije, Baranje i Srijema, 2012.; Lakušić, Josip (Joza Bebrinski). Krilo slavonsko. Cerna : vlastita naklada, 2015.; Najljepša moja (Slavica Brinzej, ur.). Slavonki Brod : Folklorni ansambl Brod : Književno-likovno društvo „Berislavić“, 1992.; Miškulin, Ivica. Imas puska, imas pistol? : o mirovnim operacijama Ujedinjenih naroda u zapadnoj Slavoniji. Slavonki Brod : Hrvatski institut za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2014.; Rem, Goran. Slavonsko ratno pismo. Osijek : Ogranak Matice hrvatske Osijek ; Slavonki Brod : Ogranak Matice hrvatske Slavonki Brod ; Vinkovci : Ogranak Matice hrvatske Vinkovci, 1997.; Poginuli branitelji Domovinskog rata : oni i njihovo djelo su temelj i istina Hrvatske (Ivan Cindrić, ur.). Slavonki Brod : Udruga roditelja poginulih branitelja Domovinskog rata Slavonki Brod : Posavska Hrvatska, 2009.; Poginuloj djeci u Domovinskom ratu. Slavonki Brod : „Hrvatska žena“, 2000.

³⁹ Autori i djela koja je potrebno uvrstiti i u fond Zavičajne zbirke Gradske knjižnice Slavonki Brod: Ferić, Stanko. Kamen za mozaik Domovinskog rata 1991.-1995. Šibenik : Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 1996.; Jelčić, Dubravko. Dnevnik od rujna od rujna : 1989 – 1990. Zagreb : Grafički zavod Hrvatske, 1991.; Lukaš, Mirko. Rane /iz/ devedesete. Virovitica : vlastita naklada, 2011.; Srpska pobuna u zapadnoj Slavoniji 1990. 1995. : nositelji, institucije, posljedice (Ivica Miškulin i Mladen Barač, ur.). Slavonki Brod ; Zagreb : Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2012.; Dani Josipa i Ivana Kozarca : uz 20. obljetnicu Domovinskog rata, 1991. - 2011. (Dubravko Jelčić i Martin Grgurovac, ur.). Vinkovci : Privlačica, 2011.; Poetika buke : antologija slavonskog ratnog pisma (Goran Rem, pr.). Vinkovci : Privlačica ; Riječ, 2010.; Prgomet, Drago. Sakupljači gelera. Zagreb : Večernji list, 2014.; Dragaš, Ratko. Domovinski rat u stripu. Zagreb : Stripforum, 2014.; Jelčić, Dubravko. Tuđmanove tri sekunde. Zagreb : vlastita nakl., 2004.; Hiller, Goran. Ispovijest zarobljenika. Vukovina : Vilimbook, 2018.; Gavran, Zdravko. Kako su rušili Tuđmana. Zagreb : Domovina TT, 1992.; Marijan, Davor. Rat za Bosansku Posavinu. Zagreb ; Slavonki Brod : Hrvatski institut za povijest ; Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2020.; Vištica, Drago. (Pre)živjeti, spoznati i prihvatiti. Cerna : Pauk, 2013.; Katinić, Križo. Mir u kliještima rata. Zagreb : Kršćanska

zapošljavanju/preraspodjeli knjižničara koji bi imao zadatak sustavne skrbi nad fondom predmetne Zbirke Domovinskog rata. Popunjavanjem navedenog radnog mjesta ne bi se samo ispravile uočene nedosljednosti i nedostatci nego bi se omogućila i sustavna i trajna skrb nad fondom Zbirke Domovinskog rata, nastavak kvalitetne izgradnje Zbirke i mogućnost njezine bolje prezentacije prema zainteresiranim istraživačima i korisnicima knjižničnih usluga uopće.

Pretraživanje same Zbirke putem elektroničkog kataloga moguće je riješiti dodavanjem klasifikacijskih oznaka / predmetnica „Domovinski rat“ za sve knjige koje su prepoznate naknadnim uvidom kao pripadajuće Zbirci, a do sada nisu evidentirane u istoj. Daleko veći problem, po viđenju autorice, predstavlja jedinstvena evidencija fizičkog smještaja građe u prostor. Dobro bi bilo iznaći trajno i jedinstveno rješenje za dodatne oznake unutar signaturnih oznaka kako bi se istim riješio jednostavniji smještaj i jasnija manipulacija knjižničnom građom unutar oba pripadajuća fonda. Problem lokalnog, nacionalnog pa i internacionalnog unutar same Zbirke Domovinskog rata trebalo bi riješiti stvaranjem izdvojene jasno određene lokalne, zavičajne zbirke unutar cjelokupnog fonda Zbirke Domovinskog rata. Kataložni, klasifikacijski problem je riješen uporabom kombinacije dviju predmetnica u pretraživanju fonda: „Brodensia“⁴⁰ i „Domovinski rat“.

Nedostatak Zbirke Domovinskog rata prepoznatljiv je i u pristupu prema dijelu fonda periodike iz vremena obuhvaćenog ratnim i poratnim zbivanjima⁴¹ kako autorski tako i tematski. Površnim uvidom prepoznaje se potreba stručnog rada na izradi bibliografije članaka koji su tematski vezani uz Domovinski rat i njemu prateća zbivanja. Sveobuhvatna bibliografija predmetnih članaka unutar brodske periodike dala bi značajan doprinos u smislu prezentacije građe za potencijalne istraživače, a ponajbolji oblik dobila bi jedinstvenim elektronički ili tiskom publiciranim izdanjem.

sadašnjost : Matica hrvatska, 1992.; Dokumenti vojne provenijencije „Republike Srpske Krajine“ : (svibanj – listopad 1995.) : Tijek operacija „Bljesak i „Oluja“ (Julija Barunčić Pletikosić i Petar Mijić, ur.). Zagreb ; Slavonski Brod : Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2015.

⁴⁰ Brodensia je jedinstveni naziv i oznaka pripadajućeg fonda Zavičajne zbirke Gradske knjižnice Slavonski Brod (op. D. Mataić Agičić).

⁴¹ Navedena periodika, vezana uz neposredno ratno izvještavanje, obuhvatila bi sljedeće naslove u fondu knjižnice: Brodski list (1990/1991, Posavska Hrvatska (1991/1998), Novi Brodski List (1992/1995), BP Šport (1994), povremenike (u pravilu bilteni) u nakladi ratnih postrojbi Brodsko-posavske županije (108. brigada ZNG, 139. i 157. brigada HV), Udruge HVIDR-a i dr.

Zaključak

Rat je, na našim prostorima, još uvijek zbilja onih koji su ga osjetili. Stvarnost je koju pojedinci još uvijek žive i u kojoj se, i nakon trideset godina, još uvijek broje mrtvi i traže nestali. Sveukupnost protekla tri desetljeća, ratnog i postratnog vremena, oblikovana je i zapisanim tekstom te je tako stvorena mogućnost posredovanja povijesnog sadržaja kako za istraživače, tako i za buduće naraštaje zainteresiranih pojedinaca za ratna zbivanja devedesetih godina dvadesetog stoljeća.

Grad Slavonski Brod s baštinjenom vojnom tradicijom i svojim geografskim položajem, sudjelujući u tome ratu posredno i neposredno, doživio je velika razaranja te vojne i civilne gubitke svojega stanovništva.

Gradska knjižnica Slavonski Brod prepoznala je potrebu intenzivnijeg rada na objedinjavanju i prezentiranju povijesne građe vezane uz Domovinski rat, s posebnim naglaskom na publiciranoj građi tematski vezanoj za lokalnu zajednicu i njezino stanje unutar navedenog povijesnog perioda. Godine 2013. na inicijativu ravnatelja Knjižnice krenulo se sa sustavnim radom na prepoznavanju, izdvajanju i nabavi predmetne građe s kojom je, unutar Knjižnice usustavljena jedinstvena Zbirka Domovinskog rata. Tijekom godina te povećanjem fonda Zbirke, primijećeni su nedostaci u njezinoj organizaciji, ponajviše u formiranju samoga fonda Zbirke s obzirom na prepoznatljivost fenomena zavičajnog, slavonskobrodskog u njoj. Cilj ovog rada bio je identificirati, popisati i opisati zavičajnu knjižnu građu unutar Zbirke Domovinskog rata, odnosno građu koja je vezana uz toponimiju prostora Brodsko-posavske županije, napose Grada Slavenskog Broda i Brodskog Posavlja.

Radom je identificirana zavičajna knjižna građa unutar predmetnog fonda. Popisan je i izdvojen od strane autorice prepoznati problem u organizaciji Zbirke, najviše vidljiv u organizaciji njezine nabave, usustavljenja, kataložne (pretraživačke) prepoznatljivosti i manipulacije. Drugi veliki problem Zbirke je nevidljivost i teška mogućnost izdvojitosti u realnom vremenu lokalnog, zavičajnog dijela fonda iz općeg fonda Zbirke Domovinskog rata. Ovim radom zavičajni fond Zbirke je popisao i izdvojen u idealno zamišljenu zasebnu zavičajnu zbirku Domovinskog rata. Zavičajni fond Zbirke Domovinskog rata opisan je s obzirom na: vrstu zastupljenog autorstva, zastupljeni žanr i vrstu izdavaštva. Kvantitativnom analizom određen je udio i vrsta zastupljenosti lokalnih, zavičajnih autora i fenomena. Analizom se došlo i do jasne predodžbe o veličini zavičajnog fonda Zbirke,

njezinom sadržaju kao i reprezentativnosti. Prepoznati problemi vezani uz manipulaciju Zbirke anticipirani su, a u radu su predloženi i modeli za njihovo otklanjanje.

Veliki istraživački potencijal vezan uz sadržaj Zbirke kao i mogućnost bolje prepoznatljivosti knjižničnih usluga ustanove od strane potencijalno nove, drugačije vrste korisnika stavlja pred Knjižnicu nove izazove. Jedinstveno rješenje, ponuđeno na osnovu istraživanja, iziskuje dodatni angažman, reorganizaciju rada i nove ljudske, materijalne i tehničke resurse. Zbirka ima svoju vrijednost, ta vrijednost je iskoristiva, na dobrobit ustanove i njezina rada u budućnosti. Tu mogućnost Knjižnica ne bi trebala previdjeti.

Literatura

Gradska knjižnica Slavonski Brod / uredio Nebojša Lakić. Slavonski Brod : Gradska knjižnica Slavonski Brod, 2004.

Hrvatsko ratno pismo 1991/1992 : apeli, iskazi, pjesme = Croatian war writing 1991/1992 : appeals, viewpoints, poems. / urednica Dubravka Oraić Tolić. Zagreb : Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 1992.
Penava, Šimun. Bibliografija radova o Vukovaru u Domovinskom ratu. // *Scrinia Slavonica* 3(2003), str. 715-728.

Rat u Hrvatskoj : bibliografija članaka iz dnevnog i tjednog domaćeg i stranog tiska / urednica Dubravka Skender. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1992.

Rem, Goran. Slavonsko ratno pismo. Osijek : Ogranak Matice hrvatske Osijek ; Slavonski Brod : Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod ; Vinkovci : Ogranak Matice hrvatske Vinkovci, 1997.

Stipić, Ivan; Grubanović, Mirna; Mataić Agičić, Darija. Leksikon brodskih pisaca. Slavonski Brod : Gradska knjižnica Slavonski Brod ; Društvo hrvatskih književnika, 2016.

Živjeti u Slavonskom Brodu : 1990. – 1993. / urednik Frano Piplović. Slavonski Brod : Posavska Hrvatska [etc.], 2006.

Izvori

Katalog GKSB
Skupni katalog ZAKI
Katalog NSK
Brodski list (Slavonski Brod), 1990.-1991.
Posavska Hrvatska (Slavonski Brod), 1991.-1998.
Novi Brodski list (Slavonski Brod), 1992.-1995.
BP šport (Slavonski Brod), 1994.

Prilog - Popis autora i djela Zavičajnog fonda Zbirke Domovinskog rata

1. Adrović, Ana. Mom Brodu: ranjenom i ponosnom / uredila Ana Adrović. – Slavonski Brod : Posavska Hrvatska, 1992. – 64 str.
2. Andrijanić, Anto. Ratni put jednog tenikista / Anto Andrijanić. – Slavonski Brod : Udruga Brodski kulturni krug Pannoniae gloria : Udruga tenkista iz Domovinskog rata Brodsko-posavske županije, 2019. – 191 str.

3. Baal, Aleksandra Alka. Zapisi majke poginulog branitelja / Alaeksandra Alka Baal. – Varaždinske Toplice : Tonimir, 2002. – 91 str.
4. Bartek, Antun Toni. I mi smo sudionici rata: (1991 - 1993) / uredio Antun Toni Bartek. – Slavonski Brod : Osnovna škola „Hugo Badalić“ ; Posavska hrvatska, 1993. – 61 str.
5. Bešlić, Stanko. Domovinski boj / Stanko Bešlić. – Zagreb : vlastita naklada, 2006. -53 str.
6. Cafuta, Ivanka. Dva desetljeća višestranačja u brodskom Posavlju 1990-2010 : pregled najznačajnijih događanja : politika, Domovinski rat / Ivanka Cafuta. – Slavonski Brod : Muzej Brodskog Posavlja, 2010. -31 str.
7. Čarapina Čulanić, Stanislava. Plačite, oči moje / Stanislava Čulanić Čarapina. – Slavonski Brod : Posavska Hrvatska ; Radio Brod,, 1993. – 61 str.
8. Čarapina, Stanislava. Radujem ti se, voljena zemljo / Stanislava Čarapina. – Slavonski Brod : Brodski list ; Radio Brod, 1992. – 74 str.
9. Damičević, Danijela. Vojnik u starkama / Danijela Damičević. – Slavonski Brod : vlastita naklada, 2016. - 64 str.
10. Dani Josipa i Ivana Kozarca /16 ; 2010 ; Vinkovci) Hrvatska književnost u Domovinskom ratu : zbornik za 2010. godinu / 16. Dani Josipa i Ivana Kozarca, uz 20 obljetnicu Domovinskog rata, 1991.-2011., Vinkovci; urednici Martin Grgurovac, Dubravko Jelčić. – Vinkovci : SN Privlačica, 2011. -198 str.
11. Domovinski rat u stripu / [urednik izdanja Mladen Novaković]. - Zagreb : Stripforum, 2014. -135 str.
12. Došlić, Ivan. Kamo žuriš, ratniče? / Ivan Došlić. – Slavonski Brod : Hrvatska stranka prava, podružnica Slavonski Brod, 2006. – 48 str.
13. Đamić, Šima. Priče između četiri zida / Šima Đamić. – Slavonski Brod : Posavska Hrvatska, 2008. – 197 str.
14. Ećimović, Ivan. Pismo za nebo : p.s. za Spomenka / Ivan Ećimović. – Sibirj : vlastita naklada, 2014. – 204 str.
15. Ferić, Stanko. Kamen za mozaik Domovinskog rata 1991- 1995. / Stanko Ferić. – Šibenik : Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 1996. – 93 str.
16. Gavran, Zdravko. Kako su rušili Tuđmana / Zdravko Gavran. – Zagreb : Domovina TT, 1992. - 119 str.

17. Godlar, Jela. Helkin rat i mir / Jela Godlar. – Šibenik : Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2000. – 195 str.
18. Hrvatski sanitet tijekom srpsko-crnogorske agresije na Republiku Hrvatsku 1991. – 1995. / urednik Andrija Hebrang i suradnici : Vukovar, Zagreb: Medicinska naklada, Udruga hrvatskih liječnika dragovoljaca 1990.-1991., 2015. – 747 str.
19. Hiller, Goran. Ispovijest zarobljenika / Goran Hiller. – Vukovina : Vilinbook, 2020. - 164 str.
20. Hrvatsko ratno pismo 1991/92. : apeli, iskazi, pjesme = Croatian war writing 1991/92 : appeals, viewpoints, poems / urednica = edited by Dubravka Oraić Tolić. - Zagreb : Zavod za znanost o književnosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta, 1992. – 617 str.
21. Javorović, Božidar. Narodna zaštita grada Zagreba u Domovinskom ratu / Božidar Javorović. – Zagreb : Defimi, 1999. – 443 str.
22. Jelčić, Dubravko. Dnevnik o rujna do rujna: 1989 - 1990 / Dubravko Jelčić. – Zagreb : Grafički zavod Hrvatske, 1991. – str 275.
23. Jelčić, Dubravko. Tuđmanove tri sekunde / Dubravko Jelčić. – Zagreb : vlastita naklada, 2004. -187 str.
24. Katinić, Križo. Mir u kliještima rata / Križo Katinić. – Zagreb : Kršćanska sadašnjost ; Matica hrvatska, 1992. – 109 str.
25. Kevo, Mario. Stradalnici Brodsko-posavske županije u domovinskom ratu / Mario Kevo. - Slavonski Brod : HIP Podružnica za povijest Slavonije, Baranje i Srijema, 2006. – 271 str.
26. Lakušić, Josip (Joza Bebrinski). Gnjazdo šokačko / Josip Lakušić (Joza Bebrinski). – Gornja Bebrina : Udruga povjesničara i baštinika zajedničke starine Slavonije, Baranje i Srijema, 2012. -120 str.
27. Lakušić, Josip (Joza Bebrinski). Krilo slavonsko / Josip Lakušić (Joza Bebrinski). – Cerna : vlastita naklada, 2015. – 160 str.
28. Luburić, Zdravko. Riječi koje samo vjetar prisluškuje / Zdravko Luburić. – Slavonski Brod, 1992. – 111 str.
29. Lukaš, Mirko. Rane /iz/ devedesete / Mirko Lukaš. – Virovitica : vlastita naklada, 2011. – 179 str.
30. Malović, Marko. Ostajemo u Iloku (Ilok u Domovinskom ratu / Marko Malović. – Zagreb, Tiskara Impress, 2000. -335 str.

31. Marijan, Davor. Graničari : prilog za ratni put 108. brigade Zbora narodne garde Republike Hrvatske (lipanj 1991. – studeni 1992.) / Davor Marijan. – Slavonski Brod : Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2006. – 326 str.
32. Marijan, Davor. Rat za Bosansku Posavinu / Davor Marijan. – Zagreb : Hrvatski institut za povijest ; Slavonski Brod : Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2020. – 357 str.
33. Mihaljević, Katica. Brodski portreti / Katica Mihaljević. – Slavonski Brod : Lasica, 2016. – 92 str.
34. Mihaljević, Katica. 1991. i 1992. u okviru Ivana Aralice / Katica Mihaljević. – Slavonski Brod : Lasica, 2017. – 95 str.
35. Miškić, Josip. Do smrti i natrag / Josip Miškić. – Nova Gradiška : Arca : Grad Nova Gradiška, 2010. – 276 str.
36. Miškulin, Ivica. Imas puska, imas pistol? : o mirovnim operacijama UN u zapadnoj Slavoniji / Ivica Miškulin. – Slavonski Brod : Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2014. – 512 str.
37. Miškulin, Ivica. Šeks. Politička biografija / Ivica Miškulin. – Zagreb : Alfa, 2017. – 855 str.
38. Mužević, Željko. Mars u brodskom sazviježđu / Željko Mužević. – Slavonski Brod : Udruga hrvatskih veterana Domovinskog rata : Županija brodsko-posavska, 1998. – 280 str.
39. Najljepša moja / glavna urednica Brinzej Slavica. – Slavonski Brod : Folklorni ansambl Brod, Književno- likovno društvo „Berislavić“, 1992. – 72 str.
40. Obertlik, Vladimir. Vojna glazba 139. i 157. brigade u domovinskom ratu 1992. / Vladimir Obertlik. – Slavonski Brod : Brodsko-posavska županija, 1998. – 88 str.
41. Piplović, Frano. Živjeti u Slavonskom Brodu. 1990. – 1993. / Frano Piplović. – Slavonski Brod : 43. Posavska hrvatska, 2006. – 372 str.
42. Piplović, Frano. Vrijeme loma : prilozi za povijest / Frano Piplović. – Slavonski Brod : Posavska Hrvatska, 2011. – 396 str.
43. Poetika buke : antologija slavonskog ratnog pisma / priredio Goran Rem. – Vinkovci : Privlačica, 2010. – 479 str.

44. Poginuli branitelji Domovinskog rata : oni i njihovo djelo su temelj i istina Hrvatske / urednik Ivan Cindrić. – Slavonski Brod : Udruga roditelja poginulih branitelja Domovinskog rata Slavonski Brod ; Posavska Hrvatska, 2009. – 212 str.
45. Praljak, Slobodan. Pad Bosanske Posavine 1992. godine : činjenice / Slobodan Praljak. – Zagreb : Oktavijan, 2007. -84 str.
46. Pregled aktivnosti i borbenog djelovanja „Vražje čete“ 1 čete 1. bataljuna 108. brigade ZNG RH / priredio Đuro Vukovac. – Donji Andrijevci : udruga hrvatskih branitelja Domovinskog rata „Vražja četa“, 2012. -145.
47. Prgomet, Drago. Sakupljači gelera / Drago Prgomet. – Zagreb : Večernji list, 2014. – 110 str.
48. Rat izbliza : brodska civilna zaštita u domovinskom ratu 1991 -1992. – Slavonski Brod : Općinski stožer civilne zaštite, 1993, - 152 str.
49. Rem, Goran. Čitati Hrvatsku / Goran Rem. – Zagreb : Durieux ; Osijek : Otvoreno sveučilište, 1994. – 202 str.
50. Rem, Goran. Slavonsko ratno pismo : monografija / Goran Rem. – Osijek : Matica hrvatska, Ogranak ; Slavonski Brod : Matica hrvatska, Ogranak ; Vinkovci : Matica hrvatska, Ogranak, 1997. -226 str.
51. Slavonski Brod i Brodsko-posavska županija u Domovinskog ratu : zbornik radova Znanstvenog skupa održanog u Slavonskom Brodu / urednik Miroslav Akmadža. – Slavonski Brod : Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2018. - 624 str.
52. Srpska pobuna u Zapadnoj Slavoniji 1990.-1995. : nositelji, institucije, posljedice : zbornik radova / uredili Ivica Miškulin i Mladen Barač. – Slavonski Brod : Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje ; Zagreb : Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2012. -338 str.
53. Sto osma ide dalje / urednik Petar Bašić. – Slavonski Brod : Posavska Hrvatska ; Brodska kulturna baština, 2004. - 88 str.
54. Šimić, Krešimir. Suze moje duše / Krešimir Šimić. – Zagreb : Udruga djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata, 2009. – 87 str.
55. Tomac, Zdravko. Hrvatski patriotizam : što to znači biti Hrvat / Zdravko Tomac. – Zagreb : Tkanica ; Grafok,2017. - 416 str.

56. Tomac, Zdravko. Predsjednik protiv predsjednika / Zdravko Tomac. – Zagreb : Detecta, 2004. – 357 str.
57. Tomac, Zdravko. Tko je ubio Bosnu? / Zdravko Tomac. – Zagreb : Birotisak, 1994. – 494. str.
58. Tomac, Zdravko. Tako se stvarala hrvatska država / Zdravko Tomac. – Zagreb : Organizator, 1992. - 589 str.
59. Tomac, Zdravko. Zločin bez kazne / Zdravko Tomac. – Trst : Matrix Croatica : Rijeka : Zdravko Tomac, 1999. - 480 str.
60. Tustanić, Mato. Oriovački žrtvoslov: fotomonografija o poginulim braniteljima i Domovinskom ratu na području Općine Oriovac / Mato Tustanić. – Oriovac : vlastita naklada, 2001. – 204 str.
61. Vištica, Drago. (Pre)živjeti, spoznati i prihvatiti / Drago Vištica. – Cerna : Pauk, 2013. – 180 str.
62. Zovak, Jerko. Rat u Bosanskoj Posavini 1992. / Jerko Zovak. – Slavonski Brod : Posavska Hrvatska : Grad Slavonski Brod, 2009. -769 str.
63. Živjeti u Slavonskom Brodu: 1991 -1992 / [urednici Mato Artuković... et al.]. – Slavonski Brod : Skupština općine : Posavska Hrvatska : Radio-Brod, 1992. – 119 str.